

Dnr 2016-138-1.1.
Bilaga 25.

Likabehandlingsplan

Plan mot kränkande behandling

Norra Djurgårdsstadens förskolor 1

Barn är bärare av rättigheter. Pedagoger är lyhörda, närvarande, medforskande och har ständigt barnen i fokus.

Likvärdighet för alla barn när det gäller omsorg, lärande och utveckling.

Vuxnas förhållningssätt påverkar barns förståelse och respekt för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle, därför är vuxna viktiga förebilder.

Vi värnar mångfald, likvärdighet och en god arbetsmiljö.

Hjorthagen
Rödeken
Sandön
Villa Ekbacken

SAMMANFATTNING

Likabehandlingsplanen är en grund för hur Norra Djurgårdsstadens förskolor 1 arbetar kring likabehandling. Likabehandlingsarbete handlar om att värna om barnens rättigheter och att implementera FN:s barnkonvention i förskolan. Varje förskola får utifrån den gemensamma likabehandlingsplanen utveckla arbetssätt som fungerar i respektive verksamhet, varje förskola ska årligen skriva sin likabehandlingsplan utifrån Husmodellen som är en kartläggningsmetod. Husmodellen ger möjlighet att identifiera problem- och riskområden och behov av förändring utifrån diskrimineringsgrunderna, kränkningar och trakasserier.

INNEHÅLL

Ansvariga kontaktpersoner för respektive område.	4
Inledning.....	5
Ställningstagande.....	5
Begreppsförklaring.....	5
Vad säger lagen?	6
Diskrimineringslagen.....	6
Skollagen.....	6
Barnkonventionen.....	6
Definitioner och begrepp.....	7
Diskriminering.....	7
Kränkande behandling.....	7
Trakasserier.....	7
De sju diskrimineringsgrunderna.....	8
Kvalitetssäkring av likabehandlingsplanen – kommunikation.....	9
För att säkerställa att planen efterföljs arbetar vi så här.....	10
Främja.....	10
Exempel på arbetsätt.....	10
Förebygga och förhindra.....	11
Rutiner för akuta situationer.....	12
Barn kränker barn.....	12
Vuxen kränker barn.....	12
Utvärdering, Utveckling, Uppföljning.....	13
Till dig som förälder/vårdnadshavare.....	13

Kartläggning Husmodellen.....	14
Mailadresser och telefonnummer.....	15
Referenslista.....	15
Bilagor 1-5.....	16-23
Bilaga 1 – Förslag 1: Förenklad	
Bilaga 2 – Husmodellen	
Bilaga 3 – Sammanställning - Mål och åtgärder	
Bilaga 4 - Incidentrapport	
Bilaga 5 – Uppföljning av incidentrapport	

ANSVARIG KONTAKTPERSON

Norra Djurgårdsstaden 1

Hjorthagen

Rödeken

Sandön

Villa Ekbacken

Ansvarig kontaktperson: Förskolechef Pernilla Eriksson 08-508 100 23
pernilla.gerd.eriksson@stockholm.se

INLEDNING

Ställningstagande

Alla barn har rätt till att vistas i en förskolemiljö fri från diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Barnen ska känna glädje och trygghet när de är på förskolan. All personal som arbetar i enheten tar avstånd från handlingar som direkt eller indirekt kränker principen om alla människors lika värde. Detta i överensstämmelse med diskrimineringslagen och skollagen.

Begreppsförklaring

I texten förekommer begreppet *pedagoger* och då avser vi förskollärare och barnskötare.

Med begreppet *personal* avser vi all personal som arbetar inom förskolans verksamhet, såsom kökspersonal, vikarier, lokalvårdare, pedagoger samt chefer.

Med begreppen *förälder/vårdnadshavare* menar vi den/de som har vårdnaden om barnet.

Med begreppet *vuxen* avser vi alla vuxna personer som vistas i förskolan

VAD SÄGER LAGEN

Förskolan är ålagd att upprätta två planer, en likabehandlingsplan (1:4 Diskrimineringslagen) och en plan mot kränkande behandling (SL 6:3). Det kan föras ihop till en, båda har många beröringspunkter. Det handlar i båda fall om att arbeta för alla barns lika värde.

Diskrimineringslagen

Diskrimineringslagen (2008:567) har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder.

Den 1 januari 2009 infördes två nya diskrimineringsgrunder; könsöverskridande identitet eller uttryck, samt ålder.

Skollagen

Skollagen, SL, (2010:800) har till syfte att skydda barnen mot kränkning av deras värdighet.

Lagen omfattar all verksamhet som beskrivs i skollagen – förskoleverksamhet, skolbarnomsorg, grund och gymnasieskola samt kommunal vuxenutbildning.

Lagens syfte är också att förtydliga förskolans ansvar när det gäller att garantera alla barns trygghet i förskolan.

Alla människors lika värde är ett av de värden som lyfts fram i läroplanen för förskolan.

Vi har valt att slå ihop dessa lagar till EN skrift "Likabehandlingsplan" som främjar och förebygger allas lika värde och förutsättningar i förskolan.

Barnkonventionen

Barn är bärare av egna rättigheter. Barnkonventionen lyfter fram att barn har rätt att komma till tals och att barnets bästa ska vara i fokus. Barn ska ges ökat inflytande utifrån ålder och mognad. Barn har rätt till liv och utveckling. Lagstiftaren är skyldig att se till att svensk lag överensstämmer med konventionens artiklar.

DEFINITIONER OCH BEGREPP

Diskriminering innebär att ett barn eller elev missgynnas direkt eller indirekt, av skäl som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder. Eftersom diskriminering handlar om missgynnande förutsätter det någon form av makt hos den som utför diskrimineringen. I verksamheterna är det huvudmannen eller personalen som kan göra sig skyldig till diskriminering. Barn och elever kan inte diskriminera varandra i juridisk bemärkelse. (sid 8, Skolverkets allmänna råd 2012)

Trakasserier är ett uppträdande som kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder. Om någon ur personalen utsätter ett barn eller en elev för trakasserier benämns det diskriminering.

Kränkande behandling är ett uppträdande som, utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen, kränker barn eller elevers värdighet.

Trakasserier och kränkande behandling kan utföras av en eller flera personer och riktas mot en eller flera. De kan vara synliga och handfasta likaväl som dolda och subtila. De kan utföras inte bara direkt i verksamheten utan även via telefon och internet. Trakasserier och kränkande behandling kan t.ex. uttryckas genom nedsättande tilltal, ryktesspridning, förlöjliganden eller fysiskt våld. Kränkningarna kan även handla om att frysa ut eller hota någon. Kränkande behandling kan äga rum vid enstaka tillfällen eller vara systematiskt återkommande. (sid 9, Skolverkets allmänna råd 2012)

Mobbning är en form av kränkande behandling eller trakasserier som innebär en upprepad negativ handling när någon eller några medvetet och med avsikt tillfogar eller försöker tillfoga en annan skada eller obehag. (sid 9, Skolverkets allmänna råd 2012)

DE SJU DISKRIMINERINGSGRUNDERNA

Kön – Förskolan ska förebygga och förhindra könsdiskriminering. Förskolan ska motverka traditionella könsmonster.

Etnisk tillhörighet – Var och en har rätt att bejaka sin etniska tillhörighet, en person kan ha flera etniska tillhörigheter.

Religion eller annan trosuppfattning – Pedagogiken i förskolan ska vara icke-konfessionell och förskolan får inte missgynna något barn på grund av dennes religion.

Funktionshinder – Förskolan ska förebygga och förhindra diskriminering och trakasserier på grund av funktionshinder.

Sexuell läggning – Förskolan har ett ansvar att arbeta för rätten till likabehandling oavsett sexuell läggning. Detta inkluderar även arbetet mot homofobi.

Könsöverskridande identitet eller uttryck – Diskrimineringsgrunden omfattar transpersoner.

Ålder – Förskolan arbetar för att ingen person diskrimineras eller trakasseras på grund av sin ålder.

KVALITETSSÄKRING AV LIKABEHANDLINGSPANEN - KOMMUNIKATION

- Alla vuxna inom förskolan ska känna till och aktivt arbeta för att likabehandlingsplanen följs.
- Föräldrar/vårdnadshavare, nyanställd personal, vikarier och studenter informeras om likabehandlingsplanen.
- Likabehandlingsplanen ska finnas på jämförservice, Stockholmsstads hemsida. www.stockholm.se/ForskolaSkola/forskola
- Likabehandlingsplanen är en del av förskolans kvalitetsredovisning.
- Föräldrar erbjuds att göra stadens enkätundersökning 1gg/år
- Fortlöpande samtal mellan föräldrar och pedagoger i den vardagliga verksamheten med fokus på barns behov.
- Föräldrar/vårdnadshavare har rätt till tolk vid behov.
- Barnen i förskolan ska uppleva att verksamheten genomsyras av likabehandlingsplanen och barnen ska vara delaktiga utifrån sina förutsättningar.

FÖR ATT SÄKERSTÄLLA ATT PLANEN EFTERFÖLJS ARBETAR VI SÅ HÄR:

Främjande arbetssätt

Ett främjande arbete syftar till att förstärka respekten för allas lika värde och omfattar alla diskrimineringsgrunder. Det riktas mot alla och bedrivs utan förekommen anledning samt att det är en naturlig del i det vardagliga arbetet.

Förskolan ska bedriva ett målinriktat arbete som utgår från det övergripande uppdraget att verka för demokratiska värderingar, mänskliga rättigheter och likabehandling.

Exempel på arbetssätt

- Identifiera och stärka verksamhetens positiva förutsättningar för likabehandling.
- Bedriva en verksamhet där alla barn känner sig trygga och trivs.
- Miljö och material utformas utifrån barnens behov och önskemål.
- Vidareutveckla en verksamhet där barn upplever meningsfulla sammanhang, delaktighet och att olikheter respekteras.
- Reflektera över och synliggöra både egna och andras attityder.
- Arbeta för ett klimat som präglas av omsorg, engagemang och delaktighet där pedagogerna är tydliga, sätter klara och väl kända gränser, samt agerar när något händer.
- Ha ett nära samarbete med föräldrar/vårdnadshavare.
- Barnens positiva beteende och handlingar förstärks och uppmuntras.
- Pedagoger finns närvarande både som ett direkt och indirekt stöd. Likheter och olikheter lyfts fram som något positivt.
- Pedagogerna är positiva förebilder.
- Pedagogerna har kontinuerlig kontakt med föräldrar, genom den dagliga kommunikationen samt genom informationsbrev, utvecklingssamtal och föräldramöten.
- Pedagogerna verkar för en tolerans kring olika behov och kulturer.
- Pedagogerna arbetar medvetet för att skapa en förståelse för olika familjebildningar genom litteratur och samtal med barnen.

FÖREBYGGA, FÖRHINDRA OCH ÅTGÄRDA

Förebyggande arbete syftar till att avvärja risker för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

Pedagogerna har ett gemensamt ansvar för alla barn och ska ingripa när konflikt uppstår. Pedagogen tar då tillfället i akt att samtala med barnet/barnen om händelsen. Pedagogen hjälper barnet/barnen att sätta ord på och förstå känslor och reaktioner som uppstår. Om ett barn eller vuxen upplever att ett barn har blivit kränkt tar vi detta på största allvar.

För att kunna utforma relevanta åtgärder måste kontinuerliga kartläggningar göras. Kartläggningar görs utifrån vad som framkommit vid den dagliga kontakten eller vid inbokade möten med föräldrar/vårdnadshavare, observationer av social gemenskap och miljöer, eventuella incidentrapporter, samt utifrån resultatet på förskole undersökningen. (Husmodellen se bilaga 2)

RUTINER FÖR AKUTA SITUATIONER

Barn kränker barn

- Pedagog som är på plats uppmärksammar och ingriper när de ser eller hör barn som bråkar eller utsätter någon annan för kränkande behandling.
- Pedagogen samtalar med berörda barn om vad som hänt.
- Låt varje barn berätta sin upplevelse av konflikten. Skuldbelägg inte barnet.
- Pedagogen ställer "öppna" frågor som ex Hur kände du? Hur tänkte du? Hur kan ni göra nu för att det ska kännas bra?
- Låt barnen ge förslag på hur konflikten kan lösas.
- Om pedagogerna på förskolan upptäcker att något barn utsätts för trakasserier, diskriminering eller kränkande behandling är det viktigt att pedagogerna tar upp det i arbetslaget och försöker få en samlad bild av det som hänt.
- Vid upprepade, allvarliga tillfällen eller riktade mot ett och samma barn skall förälder/vårdnadshavare och förskolechef informeras och åtgärder vidtas.
- Förskolans insatser skall dokumenteras.
- Om en förälder/vårdnadshavare uppmärksammar att ett barn utsätts för kränkande behandling talar förälder/vårdnadshavare med en pedagog, alternativt förskolechef/biträdande förskolechef om händelsen.

Vuxen kränker barn

- Alla vuxna som uppmärksammar att ett barn utsätts för trakasserier, diskriminering eller kränkande behandling har en skyldighet att ingripa i situationen. Förskolechef/biträdande förskolechef kontaktas alltid.

Vid incident finns rapport att fylla i. Se bilaga 3 och 4.

UTVÄRDERING, UTVECKLING OCH UPPFÖLJNING

Likabehandlingsplanen utvärderas i januari/februari. Analyserna av utvärderingens resultat pekar ut väsentliga utvecklingsområden, dessa utgör grunden för likabehandlingsplanens årliga revidering. Uppföljning av likabehandlingsplanen sker i maj/ juni.

Pedagogerna använder sig av skriften: Lika rättigheter i förskolan – handledning (DO) samt Husmodellen förskolan – en praktisk metod för att upptäcka och förebygga diskriminering och trakasserier i förskolan och skolan. (DO)

TILL DIG SOM FÖRÄLDER/VÅRDNADSHAVARE

Varje år skickar Stockholms stad ut en förskole undersökning där du som förälder/vårdnadshavare har möjlighet att utvärdera förskolans verksamhet.

Förutom det dagliga samtalet vid lämning och hämtning erbjuds förälder/vårdnadshavare utvecklingssamtal. Det finns också möjlighet att lämna synpunkter vid särskilda påpekanden.

Om du som vårdnadshavare misstänker att ditt barn eller något annat barn utsätts för någon form av kränkande behandling utifrån "de sju diskrimineringsgrunderna", kontakta pedagogerna eller förskolechef.

Vi har alla ett gemensamt ansvar för att arbeta för en god miljö på förskolan. Vuxna är förebilder för våra barn och är skyldiga att ingripa om vi ser ett kränkande beteende mot någon. Görs inte detta kan det tolkas som att du accepterar detta.

KARTLÄGGNING - HUSMODELLEN

För att kunna utforma relevanta åtgärder måste kontinuerliga kartläggningar göras. Kartläggningar görs utifrån vad som framkommit vid den dagliga kontakten eller vid inbokade möten med föräldrar/vårdnadshavare, observationer av social gemenskap och miljöer, eventuella incidentrapporter, samt utifrån resultatet på förskole undersökningen.

Detta görs utifrån Husmodellen- Förslag 1: "Förenklad" som finns i länken nedan och som bilaga 1.

<http://www.do.se/Documents/handledning-utbildning/HusmodellenHandledning20101029.pdf>

Husmodellen ger möjlighet att identifiera problem- och riskområden och behov av förändring utifrån de olika diskrimineringsgrunderna. Modellen ger möjlighet till samtal och kritiska reflektioner om vilka normer som präglar den egna verksamheten.

Normer är informella regler – både medvetna och omedvetna. De skiljer sig åt beroende på sammanhang och samhällen, det påverkas av vad som i den givna situationen anses vara normalt. Vissa normer är inkluderande medan andra är begränsande och uteslutande. Syftet med att tillämpa ett normkritiskt perspektiv är att synliggöra, problematisera och förändra de föreställningar och normer som ligger till grund för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

För att underlätta arbetet är fördjupningsfrågorna i denna handledning sorterade efter de olika diskrimineringsgrunderna. Det är samtidigt viktigt att föra en diskussion om hur normer kring de olika diskrimineringsgrunderna kan samverka och även förstärka utsatthet för exempelvis diskriminering. Exempel på det kan vara hur personers utsatthet påverkas av både normer kring etnisk tillhörighet och kön. (Husmodellen sid. 9)

Utifrån vår pedagogiska plattform och vårt ställningstagande – Har vi den förskola vi vill ha? Vilka normer och värderingar står vår förskola för? Hur märks det i den dagliga verksamheten? Hur vill ni att det ska synas?

MAILADRESSER OCH TELEFONNUMMER

Barn och elevombudet – tar tillvara det enskilda barnets rättigheter
08-58608000

beo@skolinspektionen.se www.skolinspektionen.se/beo

Barnombudsmannen - företräder barnen som grupp
barnombudsmannen@bo.se

DO (Diskrimineringsombudsmannen) 08-120 20 700 www.do.se

BRIS- barnens rätt i samhället 116 111 www.bris.se

Jourhavande kompis 020-222444

Arbetsmiljöverket 010-730 90 000

Skolinspektionen 08-58608000
skolinspektionen@skolinspektionen.se www.skolinspektionen.se

Skolverket 08-52733200
upplysningstjanster@skolverket.se www.skolverket.se

REFERENSLISTA

Skollag 2010:800 (SL)

Diskrimineringslag (2008:567)

Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling - Skolverkets
Allmänna råd (2012)

Förebygga diskriminering och kränkande behandling - DO, BEO och
Skolinspektionen (2009)

Lika rättigheter i förskolan – handledning. –DO (2012)

Husmodellen – en praktisk metod för att upptäcka och förebygga
diskriminering och trakasserier i förskolan och skolan. – DO

FN:s konvention om barns rättigheter - Barnkonventionen

FÖRSLAG 1: "FÖRENKLAD"

BILAGA 1

Tidsåtgång: cirka tre timmar exklusive raster.

Antal personer: 20-30 personer som delas upp i sju smågrupper. Varje grupp fokuserar på en av de sju diskrimineringsgrunderna.

Förberedelse

Förbered passet genom att ta fram modellen eller skriva ut bilden av husmodellen. Varje grupp ska få en husmodell och en paket med post-it lappar. Möblera rummet i "öar" med 3-5 personer runt varje bord.

Introduktion

Deltagarna ska tidigare ha fått information om arbetets mål och syfte samt en introduktion om de olika diskrimineringsgrunderna. DO:s och BEO:s handledningar "Förebygga diskriminering och kränkande behandling i förskolan" och "Förebygga diskriminering och kränkande behandling i skolan" (kan laddas ner eller beställas från www.do.se) kan med fördel användas för en genomgång av begrepp, diskrimineringsgrunder och främjandeinsatser.

Arbete i smågrupper 1

Handledaren berättar hur metoden går till och deltagarna gör husmodellen till sin verksamhet genom att namnge de olika rummen (se sid 11). Varje grupp får en diskrimineringsgrund att fundera och diskutera kring. Samtala utifrån nedanstående tre frågor samt anteckna för redovisning. **Tidsåtgång:** cirka 20 minuter.

Fråga 1: Hur kan barn eller elever bli kränkta på sätt som har samband med

- Normer - Förhållningssätt, språkbruk, jargong

- kön
- könsidentitet eller könsuttryck
- etnisk tillhörighet
- religion eller annan trosuppfattning
- funktionsnedsättning
- sexuell läggning
- ålder?

Fråga 2: Hur kan barn eller elever i er verksamhet bli orättvist behandlade på sätt som har samband med

- Normer - Förhållningssätt, språkbruk, jargong
- kön
- könsidentitet eller könsuttryck
- etnisk tillhörighet
- religion eller annan trosuppfattning
- funktionsnedsättning
- sexuell läggning
- ålder?

Kan det finnas några bestämmelser, regler eller arbetssätt som kan upplevas som orättvisa?

Fråga 3: Vad kan göras för att förbättra barns och elevers vardag i er verksamhet med tanke på

- Normer - Förhållningssätt, språkbruk, jargong
- kön
- könsidentitet eller könsuttryck
- etnisk tillhörighet
- religion eller annan trosuppfattning
- funktionsnedsättning
- sexuell läggning
- ålder?

Redovisning i storgrupp

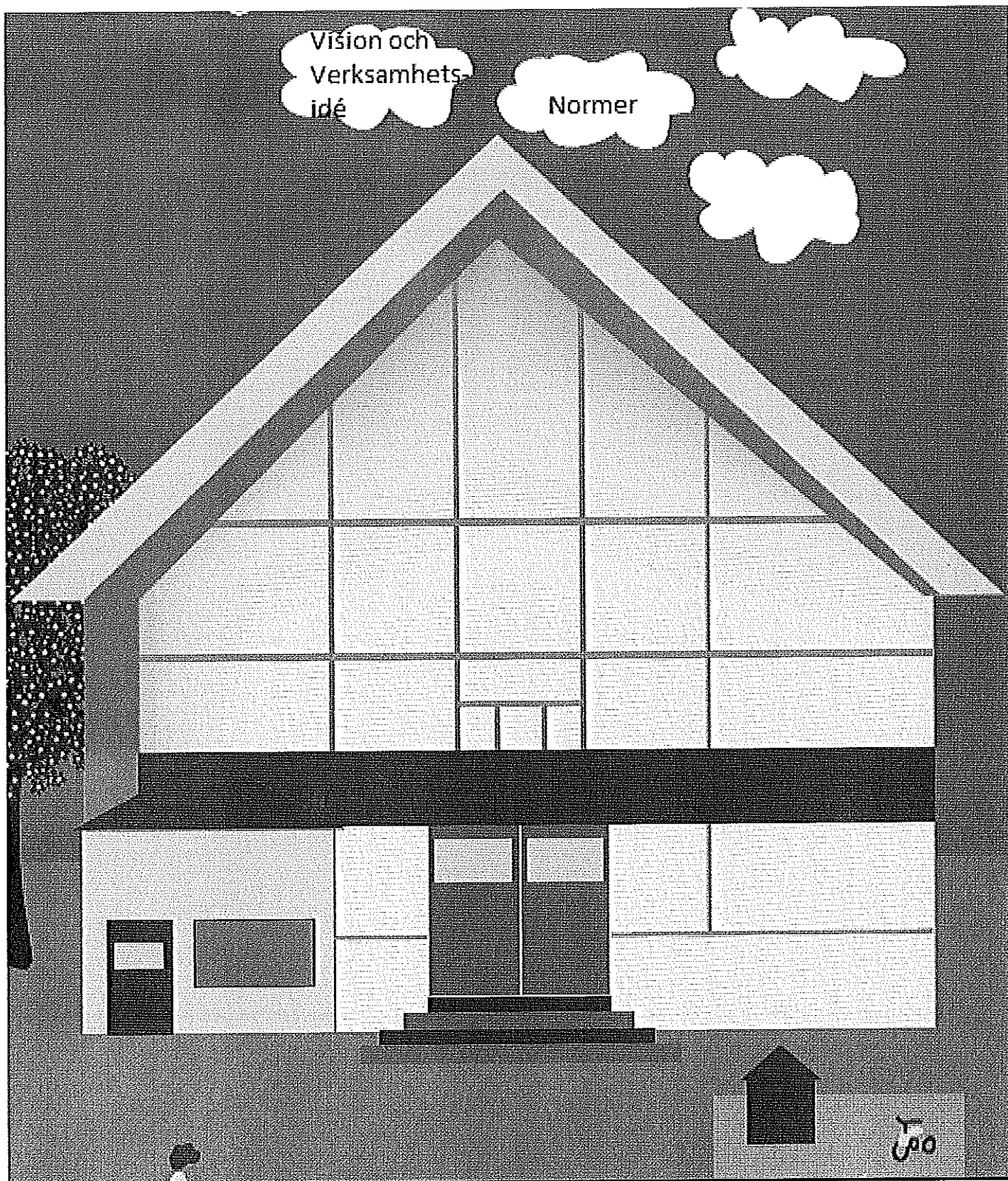
Varje grupp redovisar resultatet av sitt arbete för alla grupper. De övriga deltagarna ges möjlighet att komplettera bilden med egna erfarenheter och synpunkter. Tidsåtgång: cirka 10 minuter per grupp.

Arbete i smågrupperna 2

Handledaren presenterar nästa moment. Deltagarna samlas åter i sina smågrupper för att sätta upp mål och åtgärder för två identifierade problem som rör deras diskrimineringsgrund. Använd bilaga 3 – Sammanställning mål och åtgärder. Tidsåtgång: cirka 10 minuter.

Slutlig redovisning i storgrupp

Tidsåtgång: cirka 5 minuter per grupp.

SAMMANSTÄLLNING – MÅL OCH ÅTGÄRDER BILAGA 3

Förskola:

Avdelning:

Datum:

Diskrimineringsgrund/Kränkning

Kartläggning av problemområde:	Ansvarig
Mål	
Åtgärder	
Utvärdering/Följa upp	

INCIDENTRAPPORT

BILAGA 4

Datum.....Ansvarig Chef.....

Närvarande vid möte.....

Utsatt barn.....

Förskola.....Avdelning.....

Händelseförlopp	
Åtgärder	Ansvarig

Datum för uppföljning.....

Underskrift av närvarande på mötet.....

UPPFÖLJNING AV INCIDENTRAPPORT

BILAGA 5

Datum.....Ansvarig Chef.....

Närvarande vid möte.....

Utsatt barn.....

Förskola.....Avdelning.....

Uppföljning av åtgärder/Hur har det gått	
Ev, nya åtgärder	Ansvarig

Datum för nästa uppföljning .....Avslutat ärende/datum.....

Underskrift av närvarande på mötet.....

